

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра управління та адміністрування**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Статус дисципліни	обов'язкова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	«Право» (08)
Спеціальність	«Право» (081)
Освітня програма	«Право»
Форми здобуття освіти	денна, заочна
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	екзамен

УДК 342

Розробник:

Оксана СТРЕЛЬЧЕНКО завідувач кафедри управління та адміністрування НАВС, доктор юридичних наук, професор.

Рецензенти:

Любов ШЕВЧЕНКО - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного та міжнародного права Юридичного інституту Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Ігор АНДРУЩЕНКО – кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри економіко-правових дисциплін ННІП НАВС

Обговорено та схвалено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 24.09.2024 року, протокол № 21/2-5

Гарант освітньої програми: Альона ЛУКАШЕНКО - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування НАВС.

Загальні відомості про навчальну дисципліну

Програму навчальної дисципліни «Адміністративне право» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс теоретичних положень, правових інститутів, державних та інших структур, а також широкий діапазон суспільних відносин, що складаються в сфері публічного адміністрування.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Адміністративне право» пов'язана із наступними дисциплінами: теорія держави і права, конституційне право, публічне адміністрування, політологія.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ № 1. Поняття адміністративного права

Розділ №2. Суб'єкти адміністративного права

Розділ № 3. Форми та методи публічного адміністрування. Забезпечення законності і дисципліни у публічному адмініструванні

Розділ № 4. Публічне адміністрування в окремих сферах і галузях

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право» допомогти здобувачам вищої освіти поглибити свої знання з найбільш важливих теоретичних положень дисципліни, краще засвоїти якісні зміни та оновлення, що відбуваються в публічній адміністрації на сучасному етапі; прищепити здобувачам комплекс практичних знань і навичок, необхідних для формування в них високої професійної майстерності; глибше вивчити останні зміни та доповнення, внесені до чинного адміністративного законодавства, виробити у здобувачів вміння правильно реалізовувати його норми до конкретних правових ситуацій при здійсненні правозастосовчої діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Адміністративне право» повинні бути глибокі знання здобувачів вищої освіти щодо: глибоких теоретичних та практичних знань для використання їх у своїй професійній діяльності; сприяння вихованню у здобувачів вищої освіти поважного ставлення до адміністративного закону як важливого засобу захисту людини, її прав, свобод і законних інтересів, інтересів суспільства і держави; збагачення здобувачів теоретичними знаннями щодо засвоєння ними різних концепцій, поглядів, дискусійних положень з найбільш важливих питань науки адміністративного права; розвиток правового мислення, вміння критично обмірковувати проблемні питання, мати про них свою аргументовану думку; детальне вивчення чинного законодавства, ознайомлення з основним змістом підручників, навчальних посібників, монографічної та періодичної літератури, що сприятиме правильному вмінню аналізувати наукові авторські погляди що

допоможе виробленню власної точки зору і напрямку правового мислення; засвоєння основних проблем науки адміністративного права, знання сучасних тенденцій правової політики в Україні.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти.

Компетентності відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання (РН):

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач вищої освіти повинні:

знати:

– сутність адміністративного права, його зв'язок з публічним адмініструванням;

– діюче адміністративне законодавство;

– функції та принципи публічного адміністрування;

– систему та правове положення суб'єктів публічного адміністрування;

- форми та методи публічного адміністрування;
- поняття та види заходів адміністративного примусу;
- способи забезпечення законності в публічному адмініструванні та спеціальні адміністративно-правові режими;

вміти:

- тлумачити та застосовувати чинне адміністративне законодавство;
- застосовувати в практичній діяльності форми методи публічного адміністрування;
- готувати проекти актів публічного адміністрування та приймати управлінські та інші рішення;
- здійснювати функції щодо забезпечення законності в публічному адмініструванні;
- складати процесуальні заяви, скарги та інші документи правового характеру.

Мова викладання: українська.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри управління та адміністрування які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту kua2024@ukr.net

2. Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Поняття адміністративного права.

Тема 1.1. Поняття адміністративного права та його місце в правовій системі України. Дефініція адміністративного права. Предмет адміністративного права. Відносини публічного управління, або публічно-управлінські відносини. Відносини відповідальності публічної адміністрації, або судового і адміністративного оскарження її дій. Відносини, що виникають при наданні адміністративних послуг. Відносини відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил, установлених публічною адміністрацією. Публічна адміністрація і відносини адміністративних зобов'язань. Публічне адміністрування. Поняття методу правового регулювання суспільних відносин. Метод субординації. Метод координації. Метод реординації. Приписи в адміністративно-правовому регулюванні. Заборони в адміністративно-правовому регулюванні. Дозволи в адміністративно-правовому регулюванні. Адміністративне право у галузевій класифікації правової системи. Структура адміністративного права. Джерела адміністративного права. Взаємодія адміністративного права з іншими галузями права. Відмежування адміністративного права від інших галузей права.

Тема 1.2. Адміністративно-правові норми і відносини.

Поняття адміністративно-правової норми. Державні гарантії дії адміністративно-правових норм. Ознаки адміністративно-правових норм. Структура адміністративно-правової норми. Гіпотеза та її види. Диспозиція та її види. Особливості санкції адміністративно-правової норми. Класифікація адміністративно-правових норм за: спрямованістю змісту, адресатами або суб'єктами, формою припису, межею дії, юридичною силою. Реалізація норм адміністративного права. Види реалізації (виконання, використання, додержання, застосування). Вимоги до застосування норм адміністративного права (законність, обґрунтованість, доцільність).

Поняття адміністративно-правових відносин. Публічне адміністрування – сфера виникнення адміністративних правовідносин. Відносини публічного управління. Адміністративне право і адміністративні правовідносини. Влада і адміністративно-правові відносини. Суб'єкти та об'єкти адміністративно-правових відносин. Особливості (характерні риси) адміністративно-правових відносин. Види адміністративних правовідносин. Вертикальні і горизонтальні адміністративно-правові відносини.

Розділ 2. Суб'єкти адміністративного права.

Тема 2.1. Президент України та Кабінет Міністрів України як суб'єкти адміністративного права.

Соціальні та юридичні ознаки суб'єкта адміністративного права. Суб'єкт адміністративного права і суб'єкт адміністративних правовідносин. Складові адміністративної правосуб'єктності. Адміністративна правоздатність. Адміністративна дієздатність. Адміністративна деліктоздатність. Проблеми деліктоздатності юридичних осіб. Наявність прав у сфері публічного адміністрування. Наявність адміністративно-правових обов'язків у сфері публічного адміністрування. Система суб'єктів адміністративного права. Проблеми класифікації суб'єктів адміністративного права. Перспективи розвитку правового статусу суб'єктів адміністративного права за Концепцією реформи адміністративного права.

Публічна адміністрація. Місце органів виконавчої влади у системі публічної адміністрації. Класифікація органів виконавчої влади за масштабом діяльності.

Вищі, центральні, місцеві органи виконавчої влади, характеристика їх адміністративно-правового статусу. Класифікація органів виконавчої влади за порядком утворення. Класифікація органів виконавчої влади за обсягом компетенції. Класифікація органів виконавчої влади за порядком вирішення підвідомчих питань. Класифікація органів виконавчої влади за положенням в управлінській системі.

Конституційне закріплення правового статусу Президента України. Співвідношення Президента України з гілками влади. Повноваження Президента України в сфері виконавчої влади за Конституцією України.

Повноваження Президента України щодо організаційного формування системи органів виконавчої влади. Повноваження Президента України щодо визначення змісту функціонування системи органів виконавчої влади. Повноваження Президента України щодо забезпечення законності у сфері виконавчої влади.

Консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби, що створюються Президентом України для здійснення своїх повноважень. Адміністративно-ноправовий статус Офісу Президента України. Адміністративно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.

Кабінет Міністрів України у системі органів державної влади України. Основні завдання Кабінету Міністрів України. Принципи діяльності Кабінету Міністрів України. Склад Кабінету Міністрів України та статус його членів. Призначення на посаду членів Кабінету Міністрів України. Загальні питання компетенції Кабінету Міністрів України. Основні повноваження Кабінету Міністрів України. Повноваження Кабінету Міністрів України у відносинах з міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади.

Тема 2.2. *Інші органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права.*

Визначення та система центральних органів виконавчої влади. Принципи діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Правові засади діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. Статус і атрибути міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. Утворення, реорганізація та ліквідація міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Міністерство. Завдання міністерства. Міністр. Апарат міністерства. Патронатна служба міністра.

Місцеві державні адміністрації та їх місце в системі органів виконавчої влади. Основні завдання місцевих державних адміністрацій. Принципи діяльності місцевих державних адміністрацій. Статус та атрибути місцевих державних адміністрацій. Склад і структура місцевих державних адміністрацій. Акти місцевих державних адміністрацій. Правові засади діяльності місцевих державних адміністрацій. Голови місцевих державних адміністрацій. Припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій. Вимоги до посадових осіб місцевих державних адміністрацій. Питання, що вирішуються місцевими державними адміністраціями.

Поняття місцевого самоврядування. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні. Основні принципи місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Повноваження сільських, селищних, міських рад. Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад. Сільський, селищний, міський голова. Повноваження районних і обласних рад. Порядок формування, організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Тема 2.3. *Публічна служба. Посадові та службові особи публічної служби.*

Поняття публічної служби. Види публічної служби. Поняття державної служби і державного службовця. Принципи державної служби. Посада державної служби. Категорії посад державної служби. Правовий статус державного службовця. Управління державною службою. Вступ на державну службу. Обмеження щодо призначення на посаду. Службова кар'єра. Проходження державної служби. Ранги державних службовців. Відсторонення державного службовця від виконання посадових обов'язків. Припинення державної служби. Підстави для припинення державної служби. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах. Патронатна служба.

Тема 2.4. *Об'єднання громадян та громадяни як суб'єкти адміністративного права.*

Поняття та особливості адміністративно-правового статусу громадян. Адміністративна правоздатність громадян. Адміністративна дієздатність громадян та її види. Обставини, що характеризують дієздатність громадян. Повна, обмежена і часткова адміністративна дієздатність громадян. Підстави виникнення взаємовідносин громадян і органів держави. Права громадян у сфері публічного управління. Адміністративно-правові гарантії прав громадян. Адміністративно-правові обов'язки громадян. Характеристика юридичних фактів, у зв'язку з якими виникають адміністративно-правові обов'язки громадян. Адміністративно-правовий статус іноземців, біженців, осіб без громадянства.

Поняття громадського об'єднання. Принципи їх створення і діяльності. Принципи утворення і діяльності громадських об'єднань. Обмеження щодо утворення і діяльності громадських об'єднань. Утворення та реєстрація громадського об'єднання. Права громадських об'єднань. Засади взаємодії громадських об'єднань з органами державної влади, органами місцевого самоврядування. Способи припинення діяльності громадського об'єднання. Заборона громадського об'єднання. Порядок припинення громадського об'єднання. Політичні партії. Професійні спілки. Релігійні організації. Волонтерство. Благодійні організації. Пластовий рух.

Розділ 3. *Форми та методи публічного адміністрування. Забезпечення законності і дисципліни у публічному адмініструванні*

Тема 3.1. *Форми та методи публічного адміністрування.*

Поняття і види форм публічного адміністрування. Вимоги до використання форм публічного адміністрування. Правові і неправові форми публічного адміністрування.

Поняття методів публічного адміністрування. Функції методів публічного адміністрування. Загальні особливості методів публічного адміністрування. Класифікація методів публічного адміністрування залежно від конкретного засобу, який використовується для вирішення управлінських задач.

Адміністративні (позаконотмічні, безпосереднього управлінського впливу) та економічні (опосередкованого управлінського впливу) методи. Класифікація методів публічного адміністрування залежно від потреб управлінського процесу. Методи переконання, заохочення, примусу. Співвідношення переконання, заохочення і примусу в публічному адмініструванні.

Поняття і особливості адміністративного примусу. Заходи адміністративного примусу. Поняття та види заходів адміністративного попередження. Нормативне закріплення заходів адміністративного попередження. Поняття та види заходів адміністративного припинення. Нормативне закріплення заходів адміністративного припинення. Поняття та види адміністративних стягнень та інших заходів відповідальності, їх нормативне закріплення.

Поняття актів публічного адміністрування. Правові акти публічного адміністрування як владні дії державних виконавчо-розпорядчих органів (діїволевиявлення). Властивості правових актів публічного адміністрування. Призначення правових актів публічного адміністрування. Відокремлення актів публічного адміністрування від законів, судових актів, цивільно-правових угод, актів громадських організацій, службових документів. Нормативні акти та їх ознаки. Дія актів у часі і просторі. Підстави припинення дії правових актів публічного адміністрування. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти центральних органів виконавчої влади. Акти місцевих органів виконавчої влади. Акти інших органів публічного адміністрування. Вимоги до правових актів публічного адміністрування. Державна реєстрація нормативно-правових актів.

Тема 3.2. *Забезпечення законності і дисципліни у публічному адмініструванні.*

Адміністративно-правові режими. Поняття режиму законності і дисципліни в публічному адмініструванні. Конституційні основи забезпечення законності і дисципліни в публічному адмініструванні. Принципи забезпечення законності в публічному адмініструванні. Гарантії забезпечення законності в публічному адмініструванні. Способи забезпечення законності у публічному адмініструванні. Контроль і нагляд як засіб забезпечення законності в публічному адмініструванні. Види контролю. Парламентський контроль. Президентський контроль. Урядовий контроль. Судовий контроль. Контроль з боку центральних органів виконавчої влади. Контроль з боку місцевих органів виконавчої влади. Контроль з боку органів місцевого самоврядування. Громадський контроль. Адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Звернення громадян як спосіб забезпечення законності у публічному адмініструванні. Адміністративна юстиція.

Розділ 4. *Публічне адміністрування в окремих сферах і галузях*

Тема 4.1. *Публічне адміністрування в адміністративно-політичній сфері.*

Поняття адміністративно-політичної сфери. Структура адміністративно-політичної сфери. Система суб'єктів публічного адміністрування адміністративно-політичною сферою. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування адміністративно-політичною сферою. Повноваження Президента України в адміністративно-політичній сфері. Повноваження Кабінету Міністрів України в адміністративно-політичній сфері. Повноваження центральних органів виконавчої влади в адміністративно-політичній сфері. Повноваження місцевих органів виконавчої влади в адміністративно-політичній сфері. Повноваження органів місцевого самоврядування в адміністративно-політичній сфері. Публічне адміністрування в сфері оборони. Публічне адміністрування в сфері державної безпеки. Публічне адміністрування в сфері юстиції. Публічне адміністрування в сфері митної справи. Публічне адміністрування в сфері охорони державного кордону. Публічне адміністрування в сфері закордонних справ.

Тема: 4.2. Публічне-адміністрування у сфері економіки та соціально-культурній сфері.

Поняття та структура сфери економіки як об'єкту публічного адміністрування. Державний і недержавний сектори економіки. Основи публічного адміністрування у сфері економіки. Публічне адміністрування промисловістю і агропромисловим комплексом. Державні підприємства. Демоніполізація економіки. Антимонопольний контроль. Створення промислово-фінансових груп. Інвестування. Роздержавлення власності (приватизація). Деретуляція. Адміністративний нагляд у сфері економіки. Класифікація і адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування економікою. Повноваження Президента України у сфері публічного адміністрування економікою. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері публічного адміністрування економікою. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері публічного адміністрування економікою. Повноваження місцевих органів виконавчої влади у сфері публічного адміністрування економікою. Адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності.

Поняття соціально-культурної сфери. Структура соціально-культурної сфери. Система суб'єктів публічного адміністрування соціально-культурною сферою. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування соціально-культурною сферою. Повноваження Президента України у цій сфері публічного адміністрування. Повноваження Кабінету Міністрів України у соціально-культурній сфері. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері публічного адміністрування. Повноваження місцевих органів виконавчої влади у соціально-культурній сфері. Повноваження органів місцевого самоврядування у соціально-культурній сфері. Публічне адміністрування освітою та наукою. Публічне адміністрування у сфері культури. Публічне адміністрування у сфері охорони здоров'я.

Консультативна допомога кафедри

Онлайн:

електронна пошта: kua_2024@ukr.net

Пн-Пт з 09.00 до 16.00